

למה היא

עשר ביהמה

202

10 כי יין (אין דבר)

סמיכות התורה: לעיני כל ישראל יושג ויורס השכל זה צריך שיהיה תמיד נגד עיניו

בראשית ברא אלקים

דבר זה הראו כביכול ולמדנו דרך ארץ

בראשית עולמן, שם ג"כ ראשית

לעולם היתה בראשית ברא אלקים את השמים

ואת הארץ כלומר השמים והארץ היה להם ג"כ

שלמותו. וזה שאמר לעיני כל ישראל בראשית

בבא א' וכו' שהיה זה תמיד נגד עיני כל

ישראל ומה יקחו עוז בכל פעולותיהם לעבוד

ולתקנע במחנות ואורך רוח בכל מעשה אכר

עשית, ואז אם גם הראשית מצער יהיה, אחריתם

ישנה מאד.

רוח חכונה באמרם י"ל פ"ה דאבות: בישות

מאמרות נברא העולם וכו', והלא נבאנו

לצדיקים וכו' ולהפריע מן הרשעים. חכונה ע"י

שלא במאמר בפעם אחד נברא העולם, כי אם

לאט לאט ע"י עשרה מאמרות מזה מוסר השכל

יוצא כנ"ל, צדיקים ילכו בו ויזכו לשכר טוב

והחפץ בהתפוד.

2

בראשית כ"א אלקים את השמים ואת הארץ. בראשית י"ג בפסוק היה וקטע פי' יצאת הארץ מראשית ברא אלקים את השמים

יחזוק הדיקע שאעפ"י שמשים ביום ראשון 6 יצאת הארץ כלומר השמים והארץ היה להם ג"כ נבראו עיניו לחיים היו וקדשו בשני מבערת הקבי"ה באמרו היה רקיע. וכן בפסוק היה מאורות

6 כתב רש"י י"ג, מיום א' נבראו וברביעי צות עליהם להחלות ברקיע. וכן כל חולדות שמים וארץ נבראו ביום א' וכל אחד ואחד נקבע ביום 1

שנגור עליך.

11 וצ"ב למה עשה ה' ככה וכו' נמוע מהכל ויכול לברוא הכל בפעם אחת בצביונם וקובצת, ולא שיהיו צריכים חיזוק מעט מעט כמעשה

אנוש — אנוש ח"ו, אלא הקב"ה צפון בזה 9 אהיו יכול להבראות אלא ליתן שכר טוב קצת השכל לבני אדם (ע"ד שכתב רש"י י"ג בבוזת נעשה אדם שלא היה צריך ליטול עצה

16 אלא ללמדנו דרך ארץ בא), שבכל מעשה אשר יעשון יבנה תמיד נגד עיניהם מאמר החכם (איוב ה, ו) והיה ראשיתו מצער ואחריתו ישגה

מאד. לידע ולהזהיע שבדולות ונפלאות לא בפעם אחת יבראו. ערום יצא אדם מבטן אמו

28 (שם ב, פא), קטן דל חלש ורסה אברים ולא לאט יחאמץ והוא לאיש גבר כגוברין. וכן כל דבר דובר ושיגו שלמותו רק לאט לאט ודיעה

זאת הרהיב לב כל איש שלא יהאש מעשות עבודתו הלאה במצאו מכשולים על ראשית

דרכו, אבל ידע באמנה כי כל החולות קשות. ועל זה נאמר (תמיד לב): איהו חכם הרהא

את "הנולד", היצר האדם כשנולד הוא ג"כ דבר מצער וכלא יחשב ויכלל זאת ברכות הימים

עבודתו הלאה במצאו מכשולים על ראשית דרכו, אבל ידע באמנה כי כל החולות קשות. ועל זה נאמר (תמיד לב): איהו חכם הרהא את "הנולד", היצר האדם כשנולד הוא ג"כ דבר מצער וכלא יחשב ויכלל זאת ברכות הימים

28
ל
ל
ל

ויעש אלהים את שני המארות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן וכו' (אס"ז)

1 ברש"י בשם הגמרא, שוים נבראו ונתמעטה הלבנה על שקטרה ואמרה

א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, עכ"ל. והמעין בגמרא (חולין ס' - יראה דאמרה הלבנה להקב"ה וכי בשביל שאמרת דבר הגון אמעט עצמי

ופיטה הקב"ה שתמשול ביום ובלילה עי"ש. וצריך להבין, דבאמת מה היה כוננת הבראה מלכתחילה שיהיו שני מאורות הגדולים, והלא צודק הלבנה

9 דא"א לשניהם להשתמש בכתר אחד.

והנראה בזה, דדק לאחר שנתמעטה הלבנה נאמר הלשון של ממשלה

היום וממשלת הלילה, אבל לכתחילה לא הי' ככלל ענין ממשלה ומלוכה אלא ענין שרות, ודק אם מדברים על כתר ומלוכה שייך לומר אי אפשר לשת

מלכים להשתמש בכתר אחד אבל אם כל ההכנה היא עבודת ופעולה להיות לצור לבריות להאיר להם אז אמנם שייך שישמש שניהם כיוון ובשונה, ודק

11 מי שמביט על זה רק כענין של ממשלה ותקיפות וכדומה אז שייך לומר א"א לשת מלכים.

וזנה השמש לא ענה כלום ולא הצטער כלל בטענת הלבנה, כי לא עלה

6 על דעתה להיות מולך אלא עובד. ובוה יזון כפשיטת מה שדרשו חז"ל (גיטין לו: יומא כג.) הנעלבין ואינו עולבין שומעין הרפתן ואינן משיבין עליהן

הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו עכ"ל, ולכאורה פשוט מעלה הנעלבים דמעבירים על מרותיהם. אלא מזה הושוואה לשמש בגבורתו. אלא

כנ"ל, והלא נתבישה השמש כמה שפען הלבנה ומ"ם שתקו ולא השיבה אף מלה, היינו משום דלא היתה כוננתה למלוכה וממשלה ועי"ן בא הלימוד

2 דדוקא משום שנעלבין ואינו משיבין דוקא עי"ן היתה לגדולה, כמו שהשתמש וכתה כאן להיות לממשלת היום וק"ל.

1 וְכֹל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׂבִיעִי מֵלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. אֵיחָד בַּמִּבְרָשׁ הֵבִיאוּ רִשִׁי, מִהּ הָיָה הָעוֹלָם חֹסֵר מִנְחָתָהּ. בַּאֲשֶׁר שָׁבַת בַּאֲמִתּוֹת. כֹּאן לְפָרֵשׁ לִשְׁתֵּי הַחֲתוּב דְקָאמֵר וְיִכַל בְּיוֹם הַשְּׂבִיעִי הָיָה כִּשְׂפֵי נַגְמָה כֹּל הַמֵּלֶאכֶה וְעַל זֶה אָמַר **6** הַמִּדְרַשׁ דְּבִשְׂבַת בָּאֵה מִנְחָתָהּ וְבֵה נַגְמָה כֹּל הַמֵּלֶאכֶה. וְלֹחֲבִין הַחֲתוּבָה כֹּהֵה אֲפָשִׁי לְוָמוֹר דְּבִשְׂשֵׁה יָמִים הָרֵאשִׁיטִים בָּרַא כְּכֹל יָזַם חֲרִשְׁתּוֹן

מִצַּד פְּעוּלָתוֹ דְּבַעֲצָמוּ לִיָּה מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בִּי וְכֹל הַתְּהִלָּת חֲשִׁבְתִּים הָמָה רַק לִפְי הַתְּחִבְרִי לְהַעֲלֵם וְפְעוּלָתוֹ וְכִמּוּ שְׁהָאֲרִיךְ כֹּהֵה הַרְמַכִּים. וּמִשּׁוּם הִכִּי כְּתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרַא אֱלֹהִים לֹא כְּתִיב כִּמּוּ שְׂשִׁינוּ לְחֵלֶם. וְלִכְאוּרָה שְׂבָחוּ שֵׁל לְדָבָר וְלִהְיֵהוּ. וְלִפְי הֵנִי לְיִחָא שְׂפִיר דְּפִירוּשׁוּ שֵׁל שְׂבַת הֵינּוּ פְעוּלָהּ זִו מִהּ שְׂבָחוּרָה לְהַעֲלֵם עַל אוֹפֵן הַקֹּדֶם לְכָל יַעֲלֶה עַל הַלֵּב חֲלִילָה דְאֲחֵר שׁוּבְרָא הָעוֹלָם שׁוּב הָעוֹלָם עֹמֵד וְצִנְחָה מְעַצְמוּ כְּטַבְעֵה. רַק שְׁהָא מִזְהָ אוֹתוֹ. זֵהוּ שְׁהָא הַפְסֵק (בִּישְׂעִיה לֵא. ט.) זֵהוּ יִסֵּה יָדוֹ וְכִשְׁל עֹזֵד וְתַפֵּל עֹזֵד וְיַחְזִיזוֹ כּוֹלֵם וְכִלְיוֹן, אֲמַר שֵׁלָּא יַעֲלֶה עַל דַּעְתָן שְׁהִקְבִיָּה צַרְיָן לְהַעֲנִישׁ הַעוֹבְרִים עַל רְצוֹנוֹ, וְכִמְדִּית בָּשׂוּר דִּים הַמְעַנֵּשׁ (לְשׁוֹתָאִין, שְׁהָא בְּכַחֲתִית מֵלֹאכְתּוֹ וְהַתְּחִיבְתוּ. רַק אִם לֹא יִחְזִיק אוֹתֵם בִּידוֹ יַפְלוּ כִּיָּן דְּכֹל הַמְצִיאוֹת גַּם אַחֲרֵי שְׁנַמְצָאוּ תִבְרָאוּ אִין בְּהֵם מְצִיאוֹת מִצַּד עַצְמָם וְרַק כֹּל זְמַן שְׁהָא יִתְבַּכֵּר מַחֲזֵק אוֹתָם, וְאִם רַק יִסֵּה יָדוֹ וְיִנְחַת מֵלִהְיִיזֵקם וְלֹהֲמַעֲצִיאַם יִכְלוּ כּוֹלֵם וְיִהְיֵוּ לְאַפְס וְכִמְדִּית

(נְחִמִיה ט. ט.) וְאַתָּה מַחִיה אֵת כּוֹלָם: וְכֹהֵה מְבֹרָא הֵיטֵב כּוֹחַת הַמִּדְרַשׁ פּוֹרֶשֶׁת בְּרֵאשִׁית (רִי"ט) מִזְהוּ וְיִכַל בְּיוֹם הַשְּׂבִיעִי אֲתוּמָה אֲפָשִׁי שְׁנַעֲשֶׂה כְּשִׂבְעִי אֲמַר לוֹ כֹּהֵה יוֹם הַזֵּה וְהוֹרִידוּ מִשְׁחִישִׁיָהּ, וְלִכְאוּרָה אִינוּ מִכְּבֹד כּוֹחַת הַחֲשׁוּבָה עַל שְׂאֵלְהוּ וְאִי מַחֲוֶין כֹּהֵה לִשְׁתֵּין הַפְסֵק דְּמִשְׁמַע שְׂעֵשֶׂה אִינוּ מַעֲשֶׂה כְּשִׂבְעִי. רַק כּוֹחַתוֹ שֵׁל הַמִּשְׁלֵל הוּא דְהַגְבּוּחַת הַקֹּדֶם הוּא פּוֹעַל מַחֲדֵשׁ וְגַלְדֵי לְכָל הָרֵאֵה פְעוּלָתוֹ וְעִשְׂיָתוֹ שֵׁל הָאוּמָן דְּהָיָה הוּא נָגַד טַבְעוֹ שֵׁל הַקֹּדֶם וְמוֹדֵשׁ כֹּהֵה כְּחוֹ וּמֵלֹאכְתּוֹ שֵׁל הָאוּמָן. אֲכֵל הוֹרֵחַת הַקֹּדֶם הוּא גַם מְעַצְמוּ הָיָה יָזֵר רַק שְׂיִסְלַק הַמְגִבְתּוֹ כְּחוֹ שֵׁל דְהַגְבּוּחַה מִמְּנוּ. תִּמְצָא דְבִשְׂעַת הוֹרֵחַת הַקֹּדֶם אִינוּ מוֹדֵשׁ לְעֵין הָרֵאֵה פְעוּלָתוֹ שֵׁל הָאוּמָן בְּהוֹרֵחַה זִו. אִמְנָם כְּאַתָּה הֵכֵל יִדְעִין דְאוּמָן הַמְכָה בְּקוֹדֶם עַל הַסֵּן אִינוּ מְנִיחוּ לְהַקֹּדֶם לְפִי מַעֲצָמוּ וְרַק הוּא מוֹרִידוֹ בְּכַחוּ וְרַק לְעֵין הָרֵאֵה הוּא אִינוּ מוֹדֵשׁ כְּחוֹ כֹּהֵה. וְכִמּוּ כֵן בְּשֵׁשׁה יָמִים הָרֵאשִׁיטִים שְׂחִיזוּ בִּי פְעוּלָתוֹ חֲרִשִׁים וְכָל יוֹם נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ דְבַר שֵׁלָּא הָיָה כְּטַבְעוֹ בְּיוֹם הַקֹּדֶם הוּא כִּמּוּ הַגְבּוּחַת הַקֹּדֶם. הַשְּׂבַת דְּהַפְעוּלָה הִיָּה כִּמּוּ מְקוֹדֶם מְמִשִּׁילוֹ לְהוֹרֵחַת וְתִקְוַטָּם. וְלְהוֹרֵחַת לֵנוּ כְּחוֹשׁ הָעֵין דְבַר דְבִאֲמַת הוּא פְעוּלָה וְאִינוּ מוֹדֵשׁ לְעֵין הָרֵאֵה הַמְשִׁילוֹ לְהוֹרֵחַת הַקֹּדֶם וּמִיּוֹשֵׁב שְׂפִיר מִהּ שְׁהָא הַחֲתוּב וְיִכַל בְּיוֹם הַשְּׂבִיעִי

וְכִמּוּ כִּשְׂפֵי נַגְמָה כֹּל הַמֵּלֶאכֶה וְעַל זֶה אָמַר הַמִּדְרַשׁ דְּבִשְׂבַת בָּאֵה מִנְחָתָהּ וְבֵה נַגְמָה כֹּל הַמֵּלֶאכֶה. וְלֹחֲבִין הַחֲתוּבָה כֹּהֵה אֲפָשִׁי לְוָמוֹר דְּבִשְׂשֵׁה יָמִים הָרֵאשִׁיטִים בָּרַא כְּכֹל יָזַם חֲרִשְׁתּוֹן

3
כִּיָּן רַק

(2)

ו"י יציר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב. ז).
 "ויפל ה' אלקים חרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשן החתמה ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ייביאה אל האדם" (שם ב. כא-כב).

6 אם אפשר לברוא את חוה מצלעו של אדם, למה לא לברוא את האדם מצלעו של בעל חיים שקדם לו? בסולם המרובע של דונט, צומת, הי זוכרבר קרוב האדם יותר לחי מאשר ליתר הדרגות, ואם כן למה לא ליצור אותו מדבר קרוב לו ביותר?

על כל בעלי החיים שנבראו מן הארץ, אין מקום לשאול למה הם לא נבראו מצלעותיו של זה שקדם להם בבריאתה. כי כל בעלי החיים שנבראו מן הארץ, נבראו במאמר אחד. לא אסד. אמר. השני. צא בולם ביתך כמו שאומר הכתוב. ויאמר אלקים תוצא הארץ נפש חיה למינה כמינה ורמש וחייתו ארץ למינה ויהי כן" (שם א. כד).
 אם אפשר לברוא כולם ביחד במאמר אחד, אין כל צורך לברוא אותם שלבים שלבים ביותר ממאמר אחד. כלומר, אחר מן הארץ היתה מצלעותיו של אותו אחד.

כמו כן אין מקום לשאול למה לא נבראו כל בעלי החיים של היבשה מצלעותיהם של בעלי החיים של מים שנבראו לפניהם. כי בעלי החיים שנבראו מן המים נבראו ביום חמישי, ואילו בעלי החיים שנבראו מן הארץ נבראו ביום ששי (ראה שם א. כ-כ"ח). אין מקום לשאול זה כי מסתבר יותר לברוא בעלי חיים של יבשה מן הארץ ולא מצלעותיהם של יצורי מים.

הארץ ולא במאמר אחד עם כל בעלי החיים שנבראו מן הארץ, אלא במאמר מיוחד, כמו שאומר הכתוב, ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (שם א. כו), אם כן למה לא נברא מצלע של בעל חיים כלשהו אלא מן האדמה?

אפשר לומר שבבריאת אדם מצלע של בעל חיים כלשהו היתה צפורה סכנה של כפייה הורב היה נתון מחוץ פה לכופרים בבריאת השולם לשעון, התמחחות" כל שייכות של האדם ליצורים אחרים נבעת הבריאת, והנה מחוקת את הדעה הכפרינית הזאת האדם נברא מאנמת, הרחוקה ממנו בסולם המרובע ככל האפשר כדי להודיע שבריאתו היתה על פי מאמר ה' ולא על פי התמחות של דבר הטבע הוא נברא ישר מן האדמה ולא על ידי שלבי בנינים

בסולם המרובע.

"ויאמר האדם זאת הפעם עם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא

כי אניש לקרתי זרתי" (שם ב. כו) וזאת הפעם? אלא זרתי

ay
 VRC
 20:51:34
 6

6

7

8

9

10

ו"י יציר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב. ז).
 "ויפל ה' אלקים חרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר החתמה ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ייביאה אל האדם" (שם ב. כא-כב).
 6 אם אפשר לברוא את חוה מצלעו של אדם, למה לא לברוא את האדם מצלעו של בעל חיים שקדם לו? בסולם המרובע של דונטס צומת, הי ונדבר קרוב האדם יותר לחי מאשר ליתר הדרגות, ואם כן למה לא ליצור אותו מדבר קרוב לו ביותר?

על כל בעלי החיים שנבראו מן הארץ, אין מקום לשאיל למה הם לא נבראו מצלעותיו של זה שקדם להם בבריאתה. כי כל בעלי החיים שנבראו מן הארץ, נבראו במאמר אחד. לא אסד. אמר השני צא בולם ביתך כמו שאומר הכתוב, ויאמר אלקים תוצא הארץ נפש חיה למינה כמינה ורמש וחייתו ארץ למינה ויהי כן" (שם א. כד).

אם אפשר לברוא כולם ביחד במאמר אחד, אין כל צורך לברוא אותם שלבים שלבים ביותר מכאמר אחד. כלומר, אדם מן הארץ היתה מצלעותיו של אותו אחד.

כמו כן אין מקום לשאול למה לא נבראו כל בעלי החיים של היבשה מצלעותיהם של בעלי החיים של מים שנבראו לפניהם. כי בעלי החיים שנבראו מן המים נבראו ביום חמישי, ואילו בעלי החיים שנבראו מן הארץ נבראו ביום ששי (ראה שם א. כ-כ"ה). אין מקום לשאלה זה כי מסתבר יותר לברוא בעלי חיים של יבשה מן הארץ ולא מצלעותיהם של יצורי מים.

הארץ ולא במאמר אחד עם כל בעלי החיים שנבראו מן הארץ, אלא במאמר מיוחד, כמו שאומר הכתוב, ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (שם א. כו), אם כן למה לא נברא מצלע של בעל חיים כלשהו אלא מן האדמה?

אפשר לומר שבבריאת אדם מצלע של בעל חיים כלשהו היתה צפויה סכנתה של כפירה הדבר היה נתון מחמתו פה לכופרים בבריאת השמים לשעון, התמחכותה כל שייכות של האדם ליצורים אחרים בשעת הבריאה, היתה מחוקת את הדעה הכפרנית הזאת. האדם נברא מאנשה, החתוקה ממנו בסולם המרובע ככל האפשר, כדי לתדע שבריאתו היתה על פי מאמר ה' ולא על פי התמחכות של דבר הקבוע הוא נברא ישר מן האדמה ולא על ידי שלבי בנינים בסולם המרובע.

ו"יאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת" (שם ב. כג). מה "זאת הפעם"? אלא אדם קרא מתוך שמחה שרק "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי" ולא בפעם הראשונה של בריאתו הוא. הוא נברא לא עצם מעצמו, אלא מן האדמה. הוא שמת בדבר זה כי עתה לא יוכלו הבריות לשנות ולייחס לעולם בעלי החיים ולראותו בעל חיים "מפומה". עתה ידעו כי הוא יצור אנשי שאין בניו לבין יתרי בעלי החיים כל קשר שבתולדה.

לפני שידע אדם שאפשר לברוא עצם מעצם ובשר מבשר, לא ידע לשמות על שהוא נברא מן האדמה. רק עתה כאשר נודע לו דבר זה היה שמת. הוא הודה לה' שרק "זאת הפעם" עשה כך ולא בפעם הקודמת בבריאתו הוא.

למקרא איתא" (וינתן בן עוזיאל שם). לאדם נראה לקרוא לה כך. כי דבר זה לטובתו הוא. שם זה מפרסם שרק היא נבראת עצם מעצם ובשר מבשר האילו יום זה נברא כך, אלא מן האדמה. שלא ישוע ובריות לומר כי הוא יצור מתמחה, אלא ידעו שהוא נוצר בצלמו שלו מאדמה ואין לחזקו לבעלי חיים כלשהם. כי אלמלי היה גם הוא נברא עצם מעצמו היה גם שמו מספר דבר זה ולא היה נקרא אדם סתם. כי גם הוה אשתו שמה אדם, כמו שאומר הכתוב, ויקרא את שמת אדם" (שם ה. כז). ואף על פי כן שמה גם אשה. יש המספר על מציאת מלכה האיש ואת אין לו שם נוסף על השם אדם. משמע ענינה לקחת מן האדמה ישר בלי כל שלב בנינים אילולי ידע אדם

לפרסם דבר זה לא היה צריך לקרוא לה אשה. כי שמה אדם, ואם ככדי להבחין בינו לבנינה, ספיקי ההבדל של זכר תקנה בראם" (שם). הוא יקרא אדם זכר והיא תיקרא אדם ונקבה. אלא שרצה אדם לפרסם את ההבדל בינו לבנינה גם כזה שהוא נברא ישר מן האדמה בלי כל שלבי בנינים, ואילו היא, אמנם גם היא מאדמה אבל לא

Handwritten notes: *ay Vre*, *ay Vre*, and a circled number *9*.

Handwritten circled number *3*.

ד.ה.ז. ויחר לקין מאוד ויפלו פניו. ויאמר ה' אל קין וגו'
הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חסאת רובך
ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו.

באורו שמעתי בשם אדוננו רשככ"ה, הגאון החסיד המנוח,
מהר"ר אליהו מווילנא זצוק"ל, כי אין ליצר הרע שליטה על
האדם להטותו מדרך הטוב, כי אם במקום שיש פתח פתוח
לפניו ופרצה עומד נגדו, כמליצת חז"ל (סוכה כ, א) "פרצה
קוראה לגנב". רוצה לומר, שחדבר שעלה על רוחו לעשותו לה'
אודנו היה בלבו על צד הספק אם לעשותו או לא ולבו לא נכוו
עמו. אז מקום להיצר לבא להשתרר עליו, על ידי הפתח ההוא,
ועל נקלה יכריענו לרצונו הרע, אם לא יכבשנו בחזקה. לא כן
אם האדם דעתו ורצונו שלם אתו, ותמים עם ה', לעשות מה
שצוה עליו, ודאי כי אין מקום להיצר לבוא אצלו. אשר על כן
נשבעו דוד ובוועז ליצרים כדרשת חז"ל (ויקרא כג, יא), אך למען
החליט הדבר להסיר הספק מלבם. כי הספק הוא הפתח ומבוא
ליצר הרע לבוא אצלו, וזהו "לפתח חטאת רובץ".

על דרך זה מצינו לחז"ל סנהדרין (קג, א, ו) כי בברכות נה, ב)
שדרשן, אר"י מהי דכתיב (תהלים צא, ה) ונגע לא יקרב באהלה,
שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבוא מן הדרך. ופירש
רש"י ז"ל כשימצא את אשתו ספק נדה יותר קשה עליו מנדה
ודאית. שעל ספק הוא מיצר ויצרו תקפו ואומר טהורה היא,
ועל חנם אני מווגע ע"ש.

זהו מה שאמר ה' יתברך לקין "למה חרה לך וגו'", כלומר,
לדעתך, כי אין בידך עוד לבחור בטוב לפני אלקים, דע לך כי
לא כן הוא, כי ככוחך אז כוחך עתה. רק כי מעתה צריך אתה
לסגור הדלת בעד בואו לבל יעבור פתח ומפתח הבית, ואם לא
תפתח לו פתח לא יתחיל לבוא עליך להלחם עמך. רוצה לומר,
שיחיה לבך שלם ותמים עם ה' לעשות רצונו, כי כשותפתה לו
פתח להיות מסתפק ח"ו במצות הש"ת אם לעשות, אז אתה

בעצמן תשליטוהו עליך. זהו "לפתח חטאת רובץ ואליך
תשוקתו", כלומר תשוקתו של היצר הרע אליך שתתחיל אתה
לפתוח לו. אבל בלעדי פתיחתך, יהיה נכון לבך, בטוח כי לא
יקרב באהלך ולא תגור ממנו, עוד זאת כי "אתה תמשל בו".

(אהל יעקב, להמגיד מדובנא. ועיי' כס' דברי שאול לחגרי"ש נתנון, בדרוש
לשבת הגדול תרל"ד, שביאר לפי"ז כמה ענינים. וראה עוד לעיל ג, ג.)

(ד) ויהי ימי אדם אחר הוליו את שנתו. בעבור ארך חיי אלה הראשונים יפרשו ימים
קצת וחליים וגם אחר כך, ויחילו כלם בסוף, עד הדורות שאחר המבול. חספה באי"ת
ימיהם. ב אדם הראשון מעשה ידיו של הקב"ה. נעשה בחלית השלישות. פבר בכח בקומה.
וגם אחרי שנקנס עליו שיחיה בן מות היה בטבעו לחיות זמן רב, וכאשר בא המבול על
הארץ נתקלקל עליהם האויר, הלכו ימותם הלך חסור. כי עד המבול היו ימיהם בארץ
ההוא. ויש מהם ¹⁹ שחיו יותר מאדם, ושם שנולד קצת המבול חיה שש מאות ²⁰ הועיל
לו החזיק שנולד בו החזיק לו האויר שנתקלקל ובניו: תולדים אחר המבול נתקצרו

ימיהם. וישו לארבע מאות ²². ותראה שהיה זה בהם עד הפלגה. וכאשר משל עליהם שני
האוויר בהפלגה נתקצרו ימיהם. כי פלג אשר בימיו נפלגה הארץ שב לחצי ימיהם
למאתים שנה ²³. ונראה כי בדרות אברהם יצחק ויעקב היו הימים בעם שבעים ושנים
שנה. כאשר הזכיר משה רבינו בתפלתו ²⁴, אבל הצדיקים בדרותם יראת ה' תוספו בהם
ימים ²⁵. כי פרעה תמה ²⁶ על יעקב. והוא הפליגו בימי אבותיו, כמו שאמר ולא השיגו
את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם ²⁷. ולא יכשר בעיני מאמר הרב שכתב במורה
הנבוכים ²⁸ כי לא היה אורך השנים רק ביחידים האלה הנזכרים. ושאר בני אדם בדרות
האדם היו שנות ²⁹ חיהם השנים הסבבים המורגלים. ואמר כי היה החודש הזה באיש

(ה) והוא כהנהגתו ומונה. או על דרך נס. והנה אלה דברי רות. ולמה יהיה הנס הזה בהם
והם אינם נביאים ולא צדיקים וטובים לעשות להם נס. אף כי דור אחר דור. ותיקו הנהגת
והמון איד חרדי, ימיהם כפלי כפלים מכל הדור ההוא. ויהבו שיהיו גם כן האחרים
מתנהגים בטוב הנהגה והיא ותאריך כלם או לרובם. ואיך לא תגיע החכמה בהנהגה
הטובה והיא לאחד מכל בני נח אחר המבול אבל. היה בהם קצת מחכמת אבותם והיא
מתעמטת והולכת דור אחר דור:

5
208

208
5

4

השי"ם עם חיות, ומה הכונה בשירה זו.
 ומבאר השפת אמת (ליקוטים על מסכתות השי"ם)
 כי זה מחמת שבשמתה הילגה אף שהשמה
 היא גדולה מאוד, לרפיה השמה להביא את
 האדם לדי זכירה של טעמיו ותקרובותיו,
 שהאדם הרי הוא עומד למינה מחמת טעמיו
 ותקרובותיו, והו צא מחמת הרגשת השמה
 הגדולה שמתגיש שרדך להיות נסוג אסור, כי
 ידע שרדך לנול לדי מימה שיהיה לו סיוון
 על טעמיו, והו לייקף השמה היא בשלימות,
 כי שמהה בלי שזכיר הספרון שלו הרי השמה
 היא בשקר וצטעות, וממילא אי אפשר
 שהשמה מהיה בשלימות רק כאשר יש עמה
 הרפיה. והו הכונה שאסור לאדם למלא שוקן
 פיו, כי אין שמהה בשלימות בעולם הזה, רק
 לעמיד לנול כאשר הכל יסוקן, או שהיה
 וזו השמהה בשלימות. והו אולי הכונה עוד ישמע
 וזו קול מתן וקול כלה וזו כי לעמיד יהי
 הקול שמהה בשלימות, ועמה איט בשלימות,
 כי אסור לאדם למלא שוקן פיו.

והו הכונה בצומר בשירי זמרה - בשירי
 זמרה, אין הכונה להזיח הדברים
 ממשותפם, אף הכונה היא שגמול דיעורי שיר
 הקב"ה צומר, בשירה כו שהאדם רואה
 ומרגיש באמצע שיר זמרה כי אינו יכול לשיר
 פניה, כי מפחד הוא מחדל גאווה, ומרגיש מי
 אכזי לשיד לה, והו הוא הלוא ושוב, רואה
 מתוך אהבה שכן השירה זמרה, אבל מרוב
 ריאה ופחד הוא בל לדי מפעול, ואינו שר
 עוד, וזוה הקב"ה צומר.

אירא בשם רדני בונס ד"ע כי מודש
31 מרחשון נקראת על שם שמהשון
 ששפטים מימי הפלגה צמודה שריר, דלויסה
 בגמרא (נגילה ב, ט) שמוך ארבע אמות של
 חפלה עדיין מרחשון השפטים. ויש לומר זוה
 עוד כונה שצמודה מרחשון יש כח הפלגה
 משהייר, זמרה של שריר, וזוה הקב"ה צומר,
 היינו כי לתודש זה יש כח הפלגה, מלד מה
 שהקב"ה צומר בו, ועל שם זה נקרא
 מרחשון.

41 ריש לדעם כי מודש זה מסוגל לננין בית
 המקדש כדלויסה בני יששכר (מודש)
 משוה, ובפרט אם האדם יצונן מה שקורה
 כוה כהעולם, יראה שאינם זמנים רגילים,
 והעיקר צומנים אלו הוא לשפון שית לפי
40 השי"ם שטפל לכות להשועה האמיתית,
 ולהעניו הדרכים להיות יומר מקורסרס
 להשי"ם.

(5)

אירא בשם רדני בונס מפרששמה ד"ע
 על האומר "בצומר בשירי זמרה"
 שהשפירות הוא הצומר בשירי זמרה, היינו מה
 שלא שר כפה ושאר עוד כלל, ומדבר השפה
 אומת (סוכות מל"ד ד"ה עמי עומת) הצנמי
6 פיוזף מדש צנמיין הרי
 הזוה השמהה של יודי המצילו לדי שירה
 וזמרה היא מה שהקב"ה צמר בו מכל
 עם, וקרננו מלבנו לעבודתו, והיא השמהה
 האמיתית של בני אצרהס יאקף ועקף, מה
 שצמר את בני ישראל מכל האומות להיות עמו
 ותקף, כמו שאומרים צ"ע אמה צמרנו
 מכל העמים וכו', כי הרי זו היא השמהה
 האמיתית, וכן צינמי שמהה של חמונה יש
 שמהה גדולה מה שמתעדים עוד צינ
 צירפאל, ומרצה עם ישראל אשר הם מלקן
 ומלמו.

אבל צימד עם שמהה זה עולדה צלדס יראה,
 כי אדם אין נדקן צלדך אשר יפשה טוב
 ולא יפשה (קס"ג, ט), וממילא הרי כלל מה
 שמינן את הצמורה שצמר הקב"ה בשם
 ישראל, וההתקדשות שקרד אומנו, הרי הוא
 משגי כי זה משיב אומן להפנה כהנהגה
 עליונה וקדושה, ומה נולד להאדם משיב את
 עצמו אומי, ואינו יכול לקרד את עצמו אף
 הצורף יש, מממת יראה זו העולה ממוך
 השמהה, והו הפירוש שמהה, כי שמהה היא
 (רבה צ"ג) וראמי ממוך שמהה, כי שמהה היא
 ארבה והתקדשות של הצורף יש, וההרבה כי
 אט עם ה', צינסי לה' אלקינו, ומה נולד אשר
31 כך שהאדם יחשוב כי מה הוא להמקד אלו
 יתי, ויולד בו יראה אמיתית מגדל רוממותו
 יתי, והו נקרא לנול ושוב, שכל ידי הלוא הוא
 בל לדי שוב.

אירא בגמרא (נרמח לא, ט) כי כהילגה היו
36 אומרים ווי לן דמחנן ווי לן דמחנן,
 ומה הענין להזכיר יום המימה בעת השמהה,
 הלא כבר אמרנו כי דרגה זו של הזכרת יום
 המימה היא דרגה פחותה, והעיקר הוא לעבוד

7) אירא בשם רדני בונס מפרששמה ד"ע